

MA. Lale Dayıoğlu
İstanbul Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı
Doktora Öğrencisi

**Goethe-Sommerkurs im Rahmen der
Weimarer Sommerkurse 2009 (16. bis
29. August 2009, Weimar)***

Weimar Kenti– Edebi Bir Şafak Sökümü?

*Wer das dichten will verstehen,
Muß ins Land der Dichtung gehen;
Wer den Dichter will verstehen,
Muß in Dichters Lande gehen.*

Johann Wolfgang von Goethe

Weimar Yaz Kursları içinde *Goethe Gesellschaft* tarafından desteklenen Goethe Sommerkurs'un bu sene onuncusu düzenlendi. 1885 yılında Weimar'da "Verein von Goethe-Freunden und Goethe-Forschern" adı ile kurulan dernek bugün *Goethe Gesellschaft* adı ile faaliyetlerine devam etmekte, yurtiçi ve yurtdışındaki vakfa bağlı dernekler üzerinden güncel konulardaki araştırmalarına devam etmektedir. Her sene Goethe ve Schiller'in yapıtlarından seçmelerle farklı konuları gündeme alan seminerlerin, bu seneki konusu ise "Politik, Freiheit, Revolution: Weimarer Klasik als politische Morgendämmerung?" adını taşımaktaydı.

Sadece edebi metinlerin içkin okuması değil, Fransız Devrimi ve Antik Yunan Felsefesi etkilerinin, edebi ve politik düzlemde bulduğu yankıların, Weimar

---

* Goethe Gesellschaft bursiyeri olarak katılmama olanak sağlayan başta saygıdeğer hocam Prof. Dr. Şara Sayın'a, vakıf eski başkanı Prof. Dr. Werner Keller'e ve İstanbul Üniversitesi'ndeki değerli hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

kenti ile olan ilişkilerini arka planda araştırmak ve tartışmak adına Goethe'nin *Reineke Fuchs*, *Hermann und Dorothea* metinleri; Schiller'den *Briefe über ästhetische Erziehung*, *Wilhelm Tell* ve *Don Carlos*, Wieland'ın *Agathon* adlı yapıtımdan parçalar ve Georg Forster'in *Briefe aus dem revolutionären Paris*'inden seçmeler ve son olarak Kant'ın *Was ist Aufklärung?* metni ile Klopstock'un şiirleri seçilmişti. *Goethe Gesellschaft*'ı temsilen Dr. Wolfgang Müller, Bochum Üniversitesi'nden Prof. Dr. Benedikt Jesing, Oxford Üniversitesi'nden Prof. Dr. Terence James Reed yönetiminde ve Freiburg Üniversitesi'nden Christoph Reith'in asistanlığında gerçekteşen seminerler 20'ye yakın ülkeden 25 katılımcının eşliğinde bir okuma-tartışma düzlemi sunuyordu; dahası, açık havada çimenler üzerinde yapılan küçük gruplar halinde derin tartışmalarla günümüzden Goethe ve Schiller'in yapıtlarına ve 18. yüzyıl sonu 19. yüzyıl başlarındaki döneme açılan kapılar için farklı anahtarlar veriyordu. Weimar kenti de tüm tarihsel ve toplumsal belleği, küçük ve sevimli sokakları, bir zamanların DDR kenti, Weimar Cumhuriyeti'nin izleri, tiyatrosu, müze ve sanat galerileri, park ve bahçeleri ile bu atmosfere daha da bir derinlik kazandırıyor.

Elbette Almanca konuşulan ülkeler dışında Alman Dili ve Edebiyatı okumanın getirdiği farklı bakış açlarına, Almanya'da düzenlenen bu tür seminerlerin daha da bir zenginlik kazandırdığı şüphesiz. Öyle ki bazı dönemsel olaylar, yazımsal yapıtlar, 'büyük' şair ve yazarlar ile gölgede kalan 'büyük' isimler, Almanya tarihinde rol oynamış önemli kadın aktörler, döneme ait gündelik hayat pratikleri o 'yer' ile anlam kazanır. Fransız Devrimi'nin yankılarının hissedildiği, yapıtlara yansıldığı, ilk demokrasi tohumlarının atıldığı Weimar Cumhuriyeti'nden Nazilerin iktidara gelmesi ve ardından yine aynı kentte Buchenwald'de bir toplama kampının kurulmasından, DDR yönetimine ve 1999'daki Kültür Başkentliğine kadar uzanan bir sürece kişisel ve akademik bir tanıklık. Her adımında müze ve galerilerin, deneyimlerin, değişimin, yer yer görece muhafazakârlığın ve dünyaya açılım gayretlerinin yansıldığı bir kent. Öte yandan kentin getirdiği tüm tarihsel ve sanatsal geçmişe dayanan o dönem yazılan büyük yapıtlar ile gölgede kalanlar ve o 'yer'de, Weimar'da düşündükdükleri.

Dornburg Sarayı'nın üst katındaki bir pencereden, yağmur sonrası çıkan gökkuşağını izlerken Goethe'nin *Wahlverwandschaften* adlı romanına ilişkin pencere pervazına karaladığı satırları okurken, bir başka anda Schiller'in firar ettiği zaman kız kardeşine yazdığı bir mektuba Goethe-Schiller Arşiv'inde gözlerle dokunmak. Wieland'ın yazlık sarayının avlusunda gezinirken,

Herzogin Anna Amalia'nın oğullarına edebiyat alanında eğitimlik yaptığını, yine kendi adını taşıyan düşesin görkemli Kütüphane'sinde Kafka veya Nietzsche'nin bir zamanlar o raflardan hangi kitapları almış olabileceklerini düşünmek.

Tüm dünyadan şarkılarla dans edildiği ya da Goethe'nin 260. yaşgünü kutlandığı gün, kadehin birini onun adına Ilm Nehri boyunda toprağa dökerken, akıldan çıkmayan başka bir gerçekliğin takip etmesi: Bir zamanlar yazar ve şairlerin ilham aldıkları meşe ağacıları altındaki edebi tepede, -aynı 'yer'de-Buchenwald'te tren rayları ile gaz odaları arasındaki tarihi çıplaklık.

Jena kentinde Romantikerhaus'tan çıktıktan sonra Novalis'in "Felsefe aslında sıla hasretidir, her yerde evde olma arzusudur" (Die Philosophie ist eigentlich Heimweh - Trieb überall zu Hause zu sein. Fragmente, 1798/99) sözü üzerine düşünerek sokaklarda yürürken, aslında Frankfurt'tan gelen Goethe ile Marbach am Neckar'dan gelen Schiller'in Weimar kentinde kendilerine 'yer-yurt' aramalarının, büyük bir edebiyat geleneğinin, Bauhaus mimarisinin, 1900ler başı demokrasi tohumlarının, Romantik dönem şürinin ve felsefesinin, el yazmalarının, bir dönem sosyalist rejim altında inşa edilen dümdüz binaları örten demir konstrüksiyondan yapılmış balkonlardan sarkan çiçeklere bakarken, yazar ve şairlere ilham veren tepelerde, sonraları küllerin savrulduğu yerde, şimdi çiçeklerin açtığını düşünmek hem bir zaman hem de mekân üzerinde uzun bir yolculuğa çıkarıyor. Edebiyata giden özgürleştirici yol da 'her yerde evde olma' hissi ile tarihe, siyasete, gündelik yaşama, el yazması günce ve mektuplara, sanata, yazarların kütüphanelerine şafak sökerken patika üzerinde çıkılan yolculukla bir bakıma anlam kazanmıyor mu?

